

Az ember étellel, a kockázatértékelés
adattal él

Francesco.Vernazza@efsa.europa.eu
Dietary and Chemical Monitoring Unit

Az élelmiszerláncra leselkedő veszélyek között a legkomolyabb...

az élelmiszerhiány és a vízhiány

Felvetődik a kérdés, hogy mi is van az ételünkben...

Risk/Benefit

Haszon:

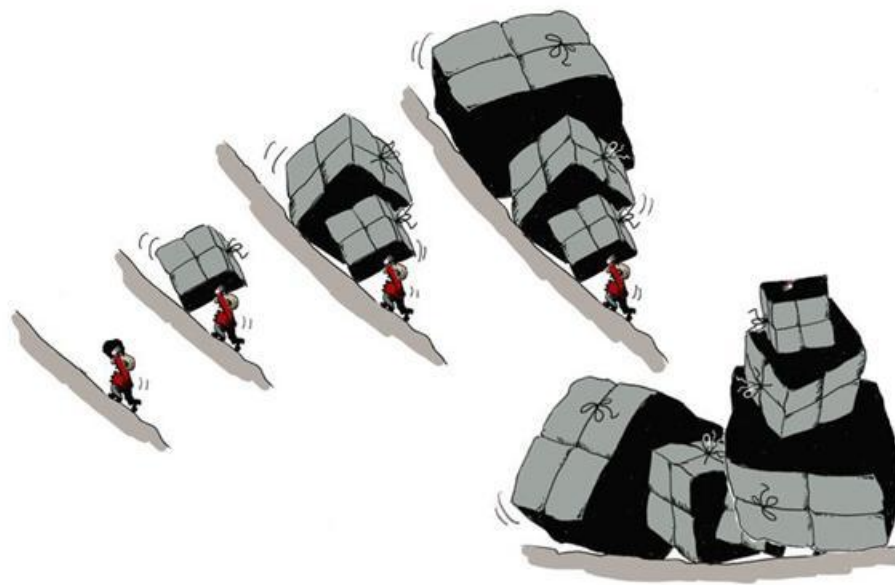
Pozitív hatású anyagok (tápanyagok, mikroelemek...)

Kockázat:

Veszélyek (mikrobiológiai és kémiai veszélyek)

Akut toxikus hatás

Krónikus toxikus hatás

Az EFSA 2002-ben alakult, mint független tudományos tanácsadó forrás. Az élelmiszerláncsal kapcsolatos kockázatokkal foglalkozik.

Fő feladatai:

- **Növelni az élelmiszerbiztonságot az EU-ban**
- **Hozzájárulni a magas színvonalú fogyasztóvédelemhez**
- **Helyreállítani és megerősíteni a fogyasztók az EU élelmiszer-ellátásába vetett bizalmát**

Kockázatértékelés és kockázati kommunikáció, **de nem kockázatkezelés**

Az előadás áttekintése:

Az EFSA adatokat gyűjt. Miért?

Melyek a legfőbb adatgyűjtések?

Milyen az adatgyűjtési folyamat?

Hogyan kommunikálnak

egymással a különböző adatbázisok?

Szóval, mit és mennyit veszünk be az étellel együtt?

Kockázatértékelés főképpen szakvéleményekhez...

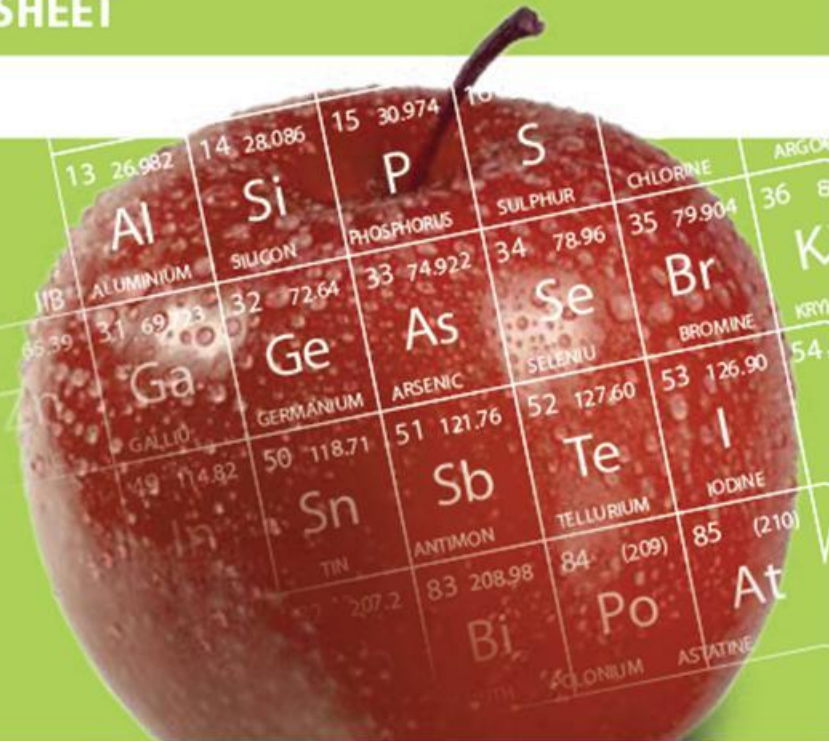

... megfelelő pontossággal

Tudományos támogatás a kockázatkezelőknek

FACTSHEET

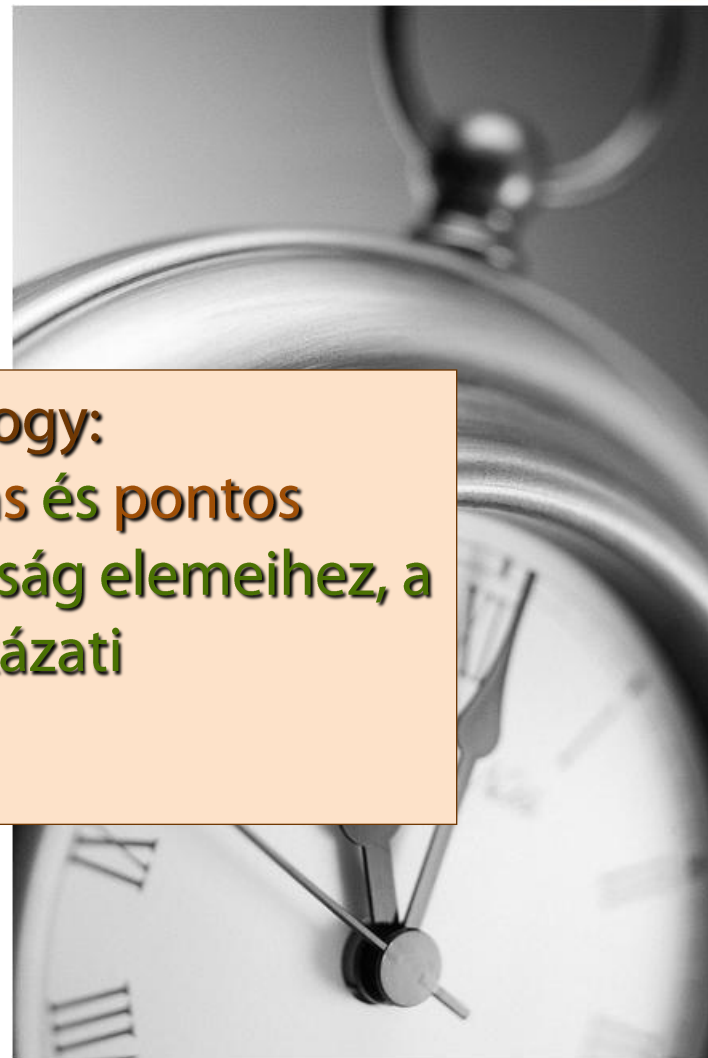
Food contaminants

Speciális kérdések érkeznek az EU Bizottság részéről

- Az EFSA-nak szüksége van rá hogy: időben hozzáférhessen releváns és pontos adatokhoz, az élelmiszerbiztonság elemeihez, a kockázatértékeléshez és a kockázati kommunikációhoz

Adatokra van szükség a kockázatértékeléshez az EU szintjén

Kockázat jellemzése

Expozíció értékelése

Veszély jellemzése

Veszély azonosítása

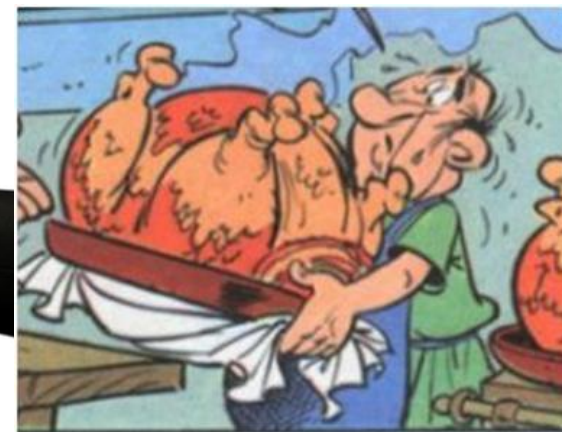
Az expozíció-értékelés elemei

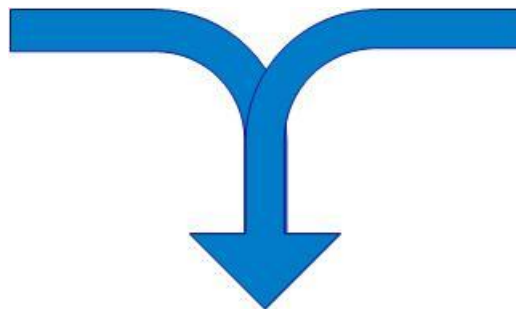
**Veszélyes
anyagok
mennyisége az
élelmiszerekben**

**Élelmiszer
csoportosítás**

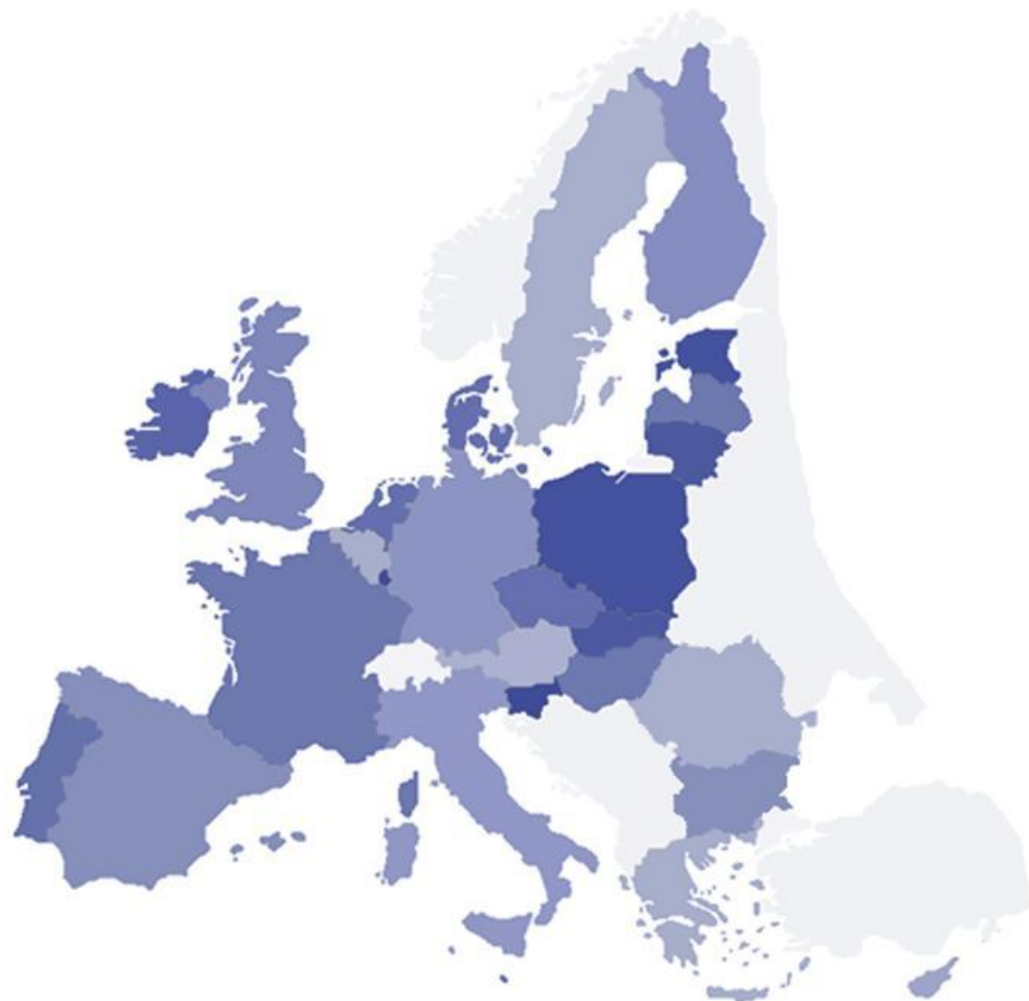

**Élelmiszer
fogyasztás**

**Expozíció-
értékelés**

Az EFSA nem termel adatokat

Az EU tagállamai és a tudományos közösség az adatforrások az EFSA számára

A „száraz” szöveg:

A 178/2002 sz. EU rendelet 33-as cikke azt írja elő, hogy az EFSA:

‘... A Hatóság feladata, hogy küldetési területén felkutassa, gyűjtse, rendszerezze, elemezze és összegezza a különböző tudományos és szakmai adatokat...’

‘... a Hatóság szoros együttműködést tart fenn az adatgyűjtés terén tevékenykedő szervezetekkel...’

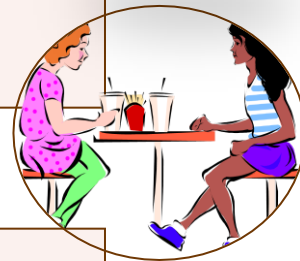
‘...A tagállamok minden szükséges intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy ... általuk összegyűjtött adatok eljussanak a Hatósághoz...’

‘... A Hatóság ellátja a tagállamokat és a Bizottságot olyan ajánlásokkal, amelyek fokozhatják a Hatósághoz érkező és az általa elemzett információk szakmai összehasonlíthatóságát az információk közösségi szintű konszolidációjának megkönnyítése érdekében.’

avagy értelmezett formában:

Többet kell tudnunk arról, hogy mit eszünk. Ezért kell különböző adatforrásokból adatokat gyűjtenünk és összekapcsolnunk azokat.

Az előadás áttekintése:

Az EFSA adatokat gyűjt. Miért?

Melyek a legfőbb adatgyűjtések?

Milyen az adatgyűjtési folyamat?

Hogyan kommunikálnak egymással a különböző adatbázisok?

Szóval, mit és mennyit veszünk be az étellel együtt?

- Zoonózisok

- Antimikrobás szerekkel szembeni rezisztencia

- Élelmiszer-eredetű megbetegedések

- Növényvédőszer maradékok

- Állatgyógyszer maradékok

- Vegyi szennyezőanyagok

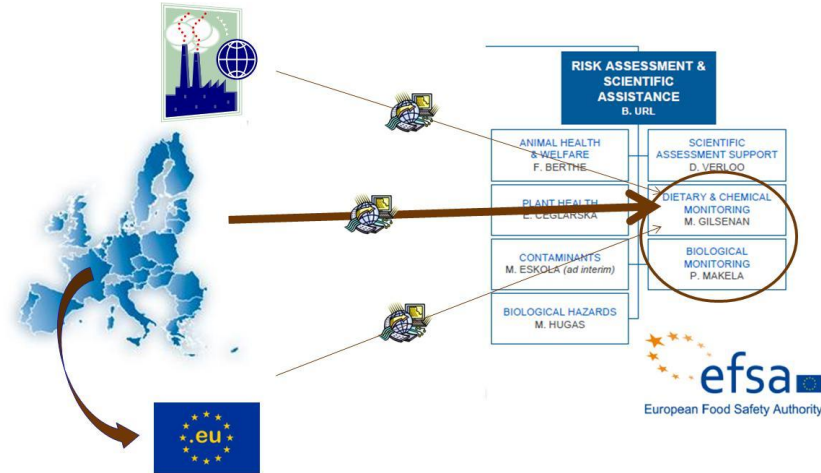
- Élelmiszerfogyasztás

- Élelmiszerek tápanyagtartalom

- ...

- Zoonózisok

- Antimikrobás szerekkel szembeni rezisztencia

- Élelmiszer-eredetű megbetegedések

- Növényvédőszer maradékok

- Állatgyógyszer maradékok

- Vegyi szennyezőanyagok

- Élelmiszerfogyasztás

- Élelmiszerek tápanyagtartalom

- ...

EU Rendeletek szabályozzák a zoonózisok vagy zoonózis-kórokozók, és az antimikrobás szerekkel szembeni rezisztencia valamint az élelmiszer-eredetű megbetegedések monitoringját. Hasonlóan pontos szabályokat tűztek ki a növényvédőszer- és állatgyógyszer maradékok területén.

A szabályok éves monitoring riportokat írnak elő

- Zoonózisok

- Antimikrobás szerekkel szembeni rezisztencia

- Élelmiszer-eredetű megbetegedések

- Növényvédőszer maradékok

- Állatgyógyszer maradékok

- Vegyi szennyezőanyagok

- Élelmiszerfogyasztás

- Élelmiszerek tápanyagtartalom

- ...

A következő képeken két fontos adatgyűjtést fogok megemlíteni, hogy bemutassam az erőfeszítéseket, a kezdeményezéseket és azok jelentőségét a globális élelmiszer-biztonsági stratégiában.

Az egyik a vegyi szennyezőanyagok adatgyűjtés és a másik az élelmiszerfogyasztás adatgyűjtés

Vegyai szennyező anyagok előfordulása

Az Európai Unió Bizottsága rendelkezéseiben azt határozta meg, hogy a élelmiszerekben és takarmányokban előforduló szennyező anyagok „nyers” adatainak gyűjtőhelye az EFSA .

Az EFSA nem helyettesítheti a tagállamokat a Bizottsággal szembeni kockázatkezelési kötelezettségükben (pl. összesített adatok vagy eredmények közlésében).

• Rendszeres vegyi szennyezőanyagok adatgyűjtése – éves riportok

Acrylamide

Cadmium

Dioxin

Marine biotoxins

Ethyl carban

Aflatoxin

Furan

Brominated

- *Environmental contaminants*
- *Agricultural contaminants*
- *Process contaminants*
- *Natural toxins*
- *Nutrients*
- *Pesticide residues*
- *Veterinary drug residues*
- *(Additives)*

Smoke flavouring

Chromium

PAH

Selenium

Lead

Vitamin A

Arsenic

Annak érdekében, hogy megbízható legyen a tudományos tanácsadás...

...és annak alapján a kockázatkezelők tudjanak megfelelő intézkedéseket hozni, a vegyi szennyezőanyagok adatainak milyeneknek kell lenniük?

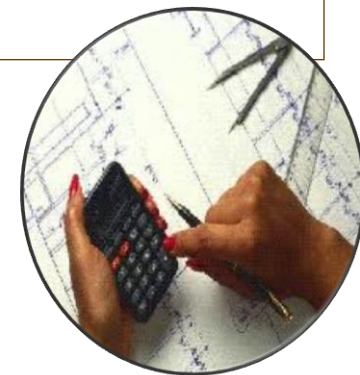
1. Pontosnak, teljesnek, a szabványoknak megfelelőnek, jól leírtnak;
2. Elegendő földrajzi lefedettséggel rendelkezzenek;
3. Tartalmazzák az összes jelentős fogyasztással rendelkező élelmiszer-csoportot;
4. Képviseljék ésszerűen a valódi élelmiszer piaci részesedését minden egyes élelmiszer-csoporton belül;
5. Tartalmazzanak minden egyes élelmiszer-csoportban elegendő számú mintát úgy, hogy robusztus statisztikai értékelés lehessen.

Teljes étrendi vizsgálat (TDS)

Olyan „élelmiszerkosarat”
létrehozni, amely az
élelmiszerfogyasztást
képviseli

Rétegzett mintavétel amely a
régiókat és az évszakokat
fedi

Számos jótékony vagy káros
vegyi anyag vizsgálata

Az élelmiszerek
fogyasztásra való
előkészítése és a minták
összevonása

tds ▶ **exposure**

Élelmiszerfogyasztási adatok

A különböző fogyasztási scenáriumoknak különböző típusú információra lehet szükségük

Krónikus (hosszú távú)

Akut (rövid távú)

A fogyasztott élelmiszereket részletesen le kell írni.

Tudni kell:

- A fizikai jellemzőket és a csomagolás méretét
- A főzési eljárásokat
- A márkát
- Az élelmiszer tárolási történetét
- Aromákat tartalmaz-e ?
- Füstölt ?
- Cukormentes ?
- Dúsított ?

Egy felnőttre eső éves sörfogyasztás világszinten
40 L (110 mL/nap)

WHO Global Status Report on Alcohol 2004

Egy főre eső éves sörfogyasztás Európában

Csoport B - 31 L (84 ml/nap)

Csoport D - 24 L (66 ml/nap)

Csoport E - 89 L (243 ml/nap)

Csoport F - 59 L (161 ml/nap)

GEMS/Food csoportosított diéták

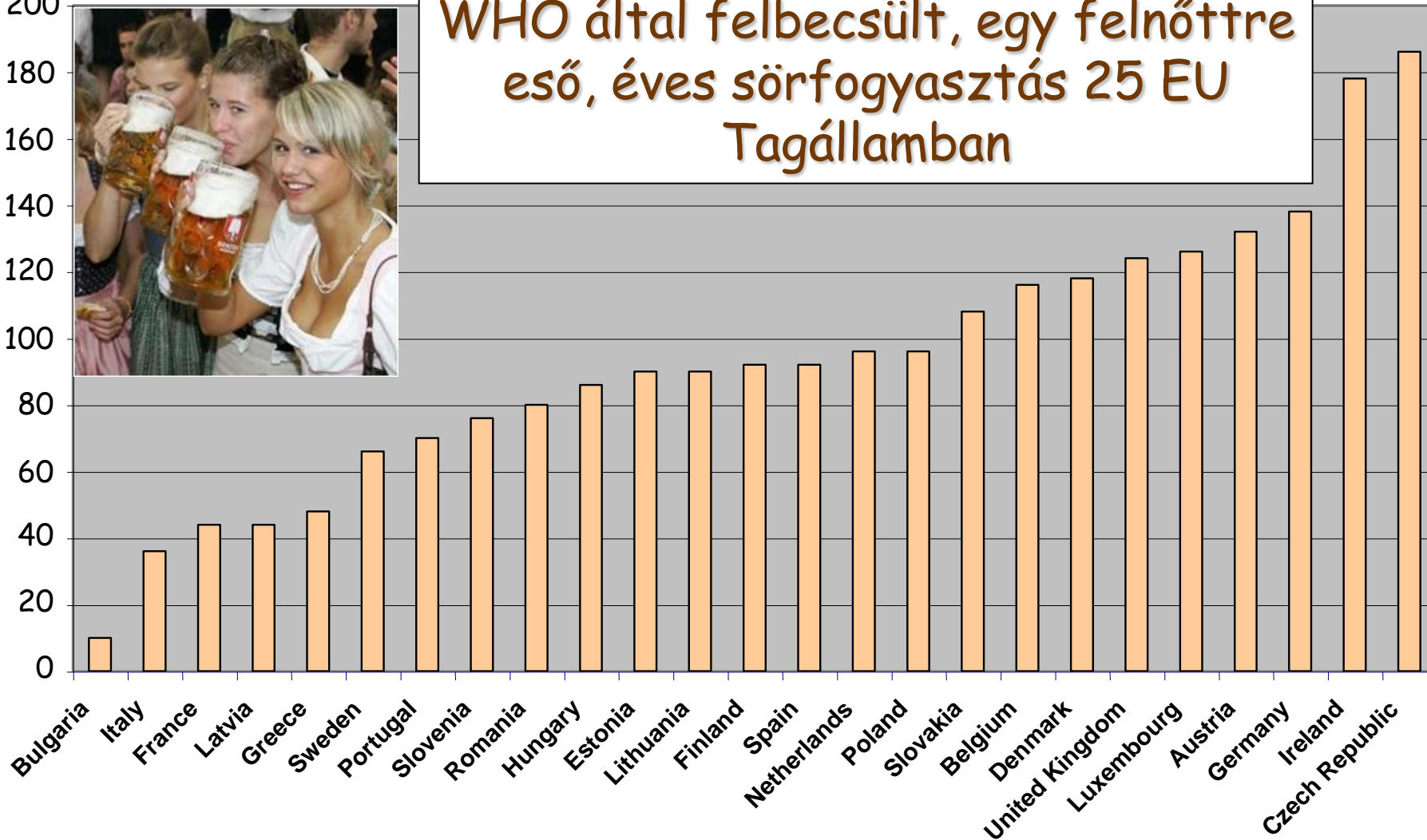
Tagállamok közti különbség ...

200
180
160
140
120
100
80
60
40
20
0

WHO által felbecsült, egy felnőttre eső, éves sörfogyasztás 25 EU Tagállamban

Bulgaria
Italy
France
Latvia
Greece
Sweden
Portugal
Slovenia
Romania
Hungary
Estonia
Lithuania
Finland
Spain
Netherlands
Poland
Slovakia
Belgium
Denmark
United Kingdom
Luxembourg
Austria
Germany
Ireland
Czech Republic

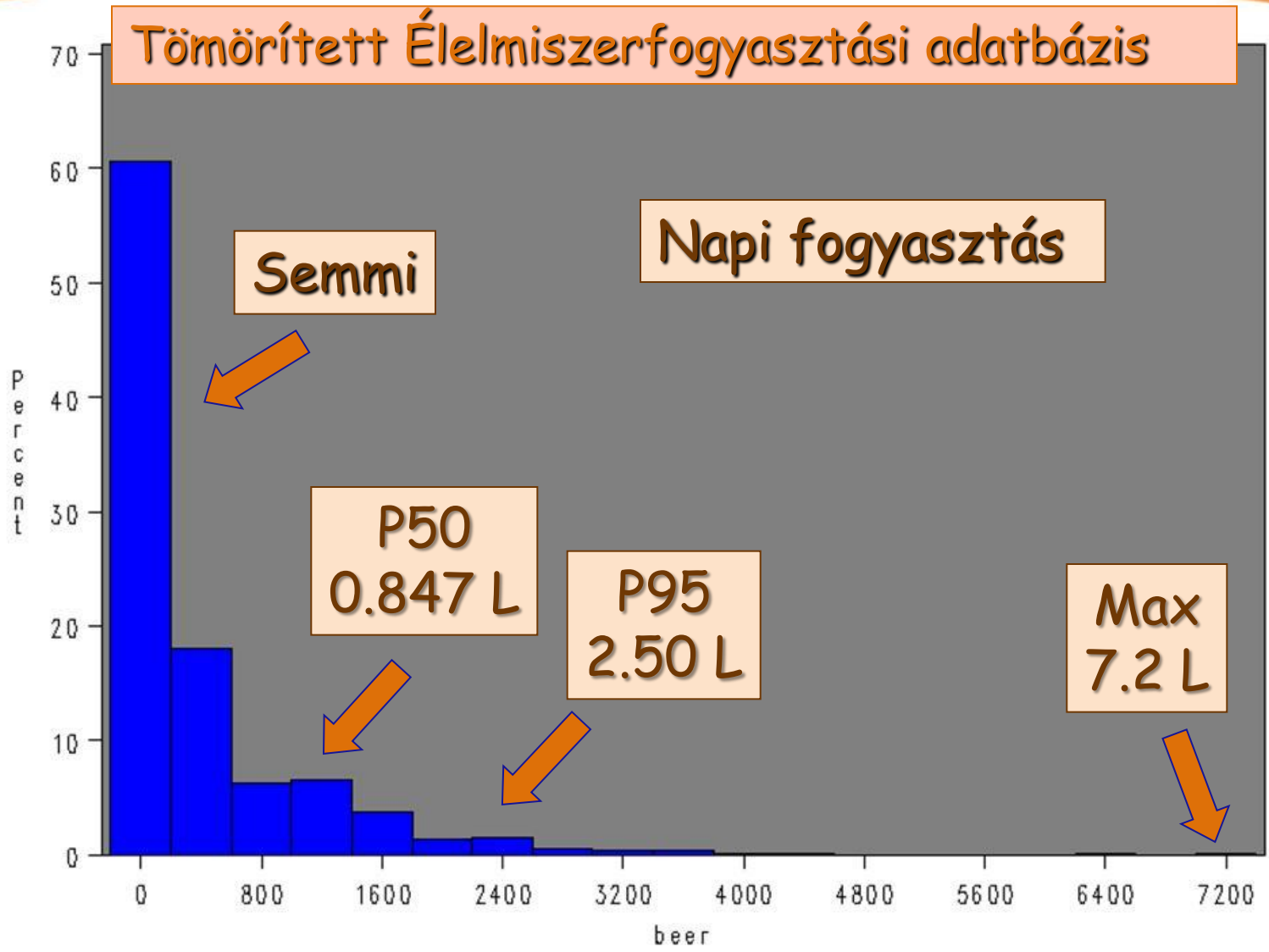

Az átlagos a nagy fogyasztással szemben

A kockázatértékelésnél az átlagos fogyasztási szintek nem elegendők

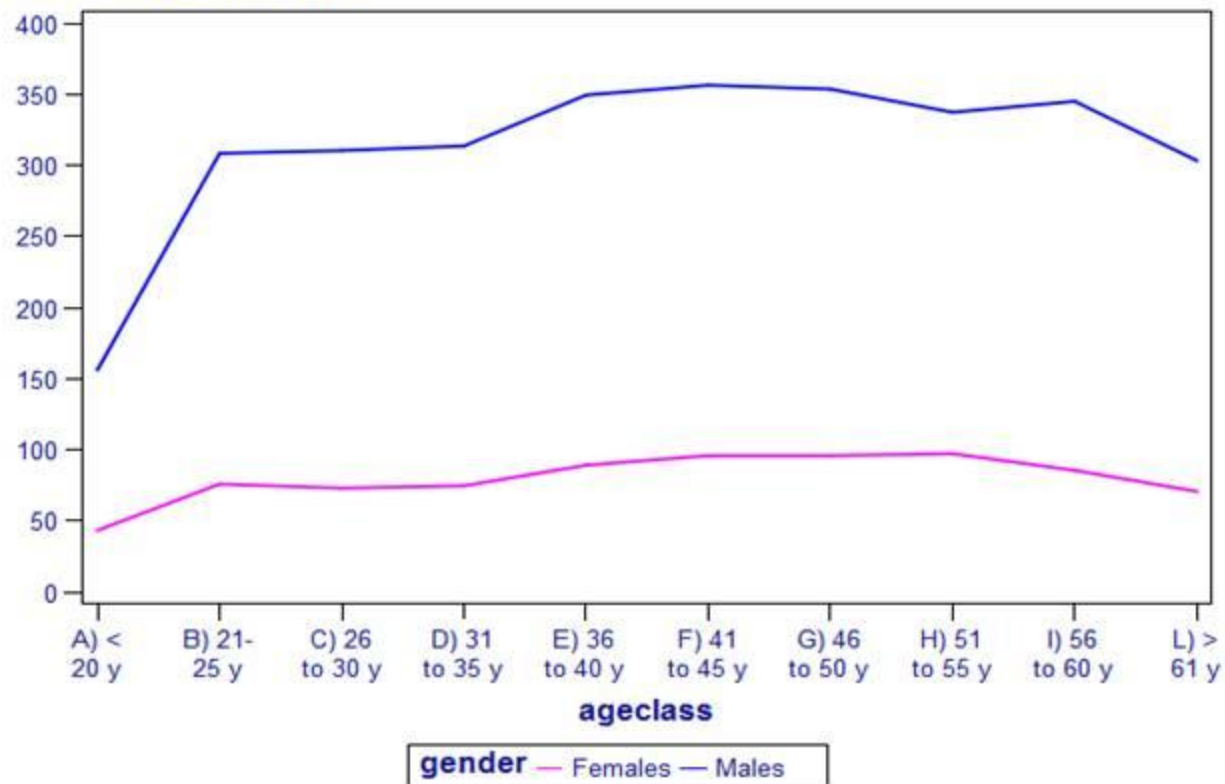
Alapvetően fontos figyelembe venni azokat a személyeket, akik az átlagosnál többet esznek - elsősorban a nagyfogyasztókat - (akik a legnagyobb élelmiszer mennyiségeket fogyasztják).

Átfogó alkoholfogyasztás

the mean, consumption

A tömörített élelmiszerfogyasztási adatbázis

Életkor és fiziológias igény szerinti különbségek

Várandós Nők

Gyerekek

Csecsemők

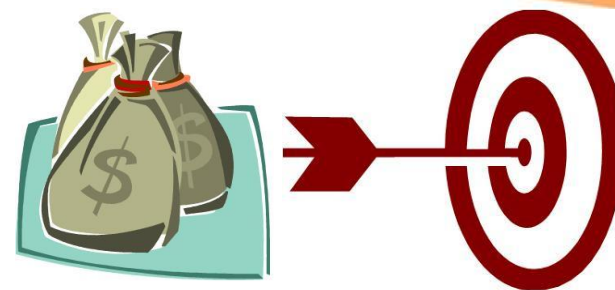
Vegetáriánusok, cukorbetegek ...

Idősek

Azért, hogy pontosabb legyen az információ ...

- Tömörített adatbázis
- Részletes adatbázis (felnőttek)
- Részletes adatbázis (gyerekek)
- **Páneurópai együttműködési projekt**

Az átfogó, részletes élelmiszerfogyasztási adatbázis, 2013-14-ben 10 új étrend felmérésekkel bővül.

Étrend felmérések száma	32
EU-tagállamok száma	22
Személyek száma	66 492
Különböző élelmiszerek száma	63 495
Különböző FoodEx kódok száma	1 504
Élelmiszerfogyasztási feljegyzések száma	6 309 489

Korcsoport		felmérések száma	államok száma
csecsemők	0 – 12 hó	2	2
kisgyermek	12 – 36 hó	8	8
gyermek	3 - 10 év	16	14
serdülők	10 - 18 év	14	12
felnőttek	18 - 65 év	21	20
idősek	65 - 75 év	9	9
nagyon idősek	> 75 év	8	8

Az Európai Unió egész területére kiterjedő élelmiszerfogyasztási felmérés

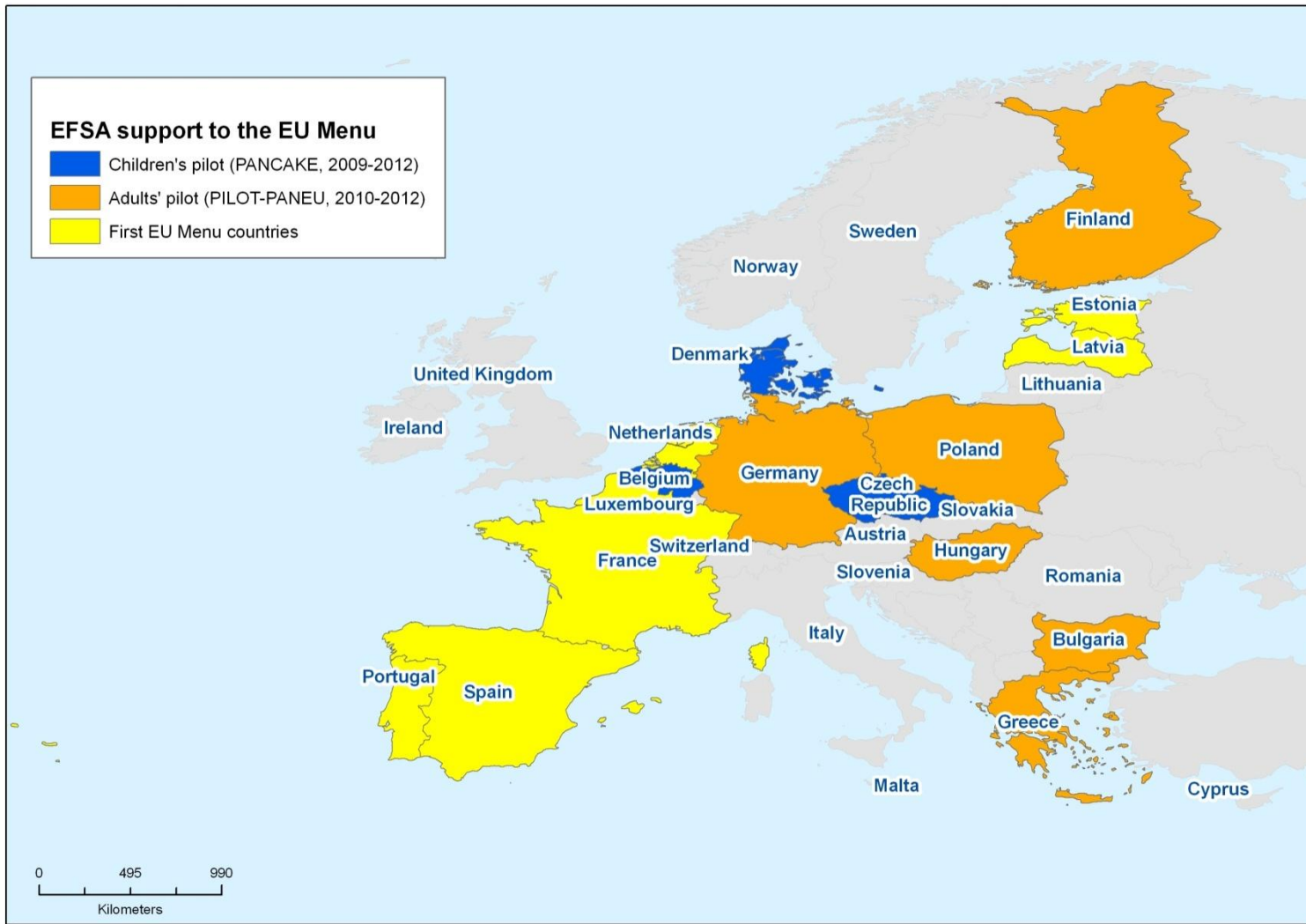

A projekt célja az, hogy összegyűjtse az élelmiszerfogyasztási adatokat az EU szintjén:

- Különböző **korcsoportokban** (a csecsemőktől a nagyon idősökig)
- Az **összes EU tagállamban** (minimum 80,000 fő összesen)
- Olyan módszerekkel amelyek lehetővé teszik az **eredmények összehasonlítását** a különböző tagállamok között
- **Harmonizált szoftverrel**
- **Testmérési adatokkal** ellátva

1. Az élelmiszerfogyasztás felmérési módszereinek meghatározása
2. Kísérleti projekt a tápanyag bevitel és az élelmiszerfogyasztás értékeléséhez a gyermekek körében Európában – (PANCAKE)
3. Projekt az EU MENU előkészítéséhez – iskolás és serdülő gyermekektől az idős felnőttekig (PILOT PANEU projekt)
4. Kísérleti EU Menu országos felmérések

Az EU Menu fejlesztését támogató országok

Az előadás áttekintése:

Az EFSA adatokat gyűjt. Miért?

Melyek a legfőbb adatgyűjtések?

Milyen az adatgyűjtési folyamat?

Hogyan kommunikálnak egymással a különböző adatbázisok

Szóval, mit és mennyit veszünk be az étellel együtt?

Az adatgyűjtés módszerei

Élelmiszerfogyasztási adatok
Tömörített adatbázis
Részletes adatbázis
Páneurópai adatbázis

Piaci adatok
EuroMonitor
GEMS/Food
Összesített étrendi tanulmányok

Tápanyag adatok
Tagállami adatok
Kereskedelmi adatok
Irodalom

Szennyező anyagok adatai
Rendelt tevékenységek
Célzott tevékenységek
Összesített étrendi tanulmányok

Más adatok
Kereskedelmi adatok
Nemzetközi adatok
Kutatási projektek adatai

Szakirodalmi adatok
Keresések
Benyújtott riportok
Hivatalos riportok

Élelmiszercsoportosítás

Élelmiszerfogyasztási adatok

Tömörített adatbázis
Részletes adatbázis
Páneurópai adatbázis

Szennyező anyagok adatai

Rendelt tevékenységek
Célzott tevékenységek
Összesített étrendi tanulmányok

Piaci adatok

EuroMonitor
GEMS/Food
Összesített étrendi tanulmányok

Más adatok

Kereskedelmi adatok
Nemzetközi adatok
Kutatási projektek adatai

Adatátvitel

Szerkezet
Protokoll
Tárhely

adatátvitel

Szakirodalmi adatok

Keresések
Benyújtott riportok
Hivatalos riportok

Szabványosítás - Harmonizáció

Koordinált megközelítés
Szabványos protokollok
Kompatibilis rendszerek

Az előadás áttekintése:

Az EFSA adatokat gyűjt. Miért?

Melyek a legfőbb adatgyűjtések?

Milyen az adatgyűjtési folyamat?

Hogyan kommunikálnak egymással a különböző adatbázisok

Szóval, mit és mennyit veszünk be az étellel együtt?

Élelmiszer csoportosítás

FoodEx

Élelmiszer-lista: kb. 1,700 szótári címszó
(általános élelmiszer megnevezések)

Hierarchikus felépítés, 4 szint,
20 fő élelmiszercsoport

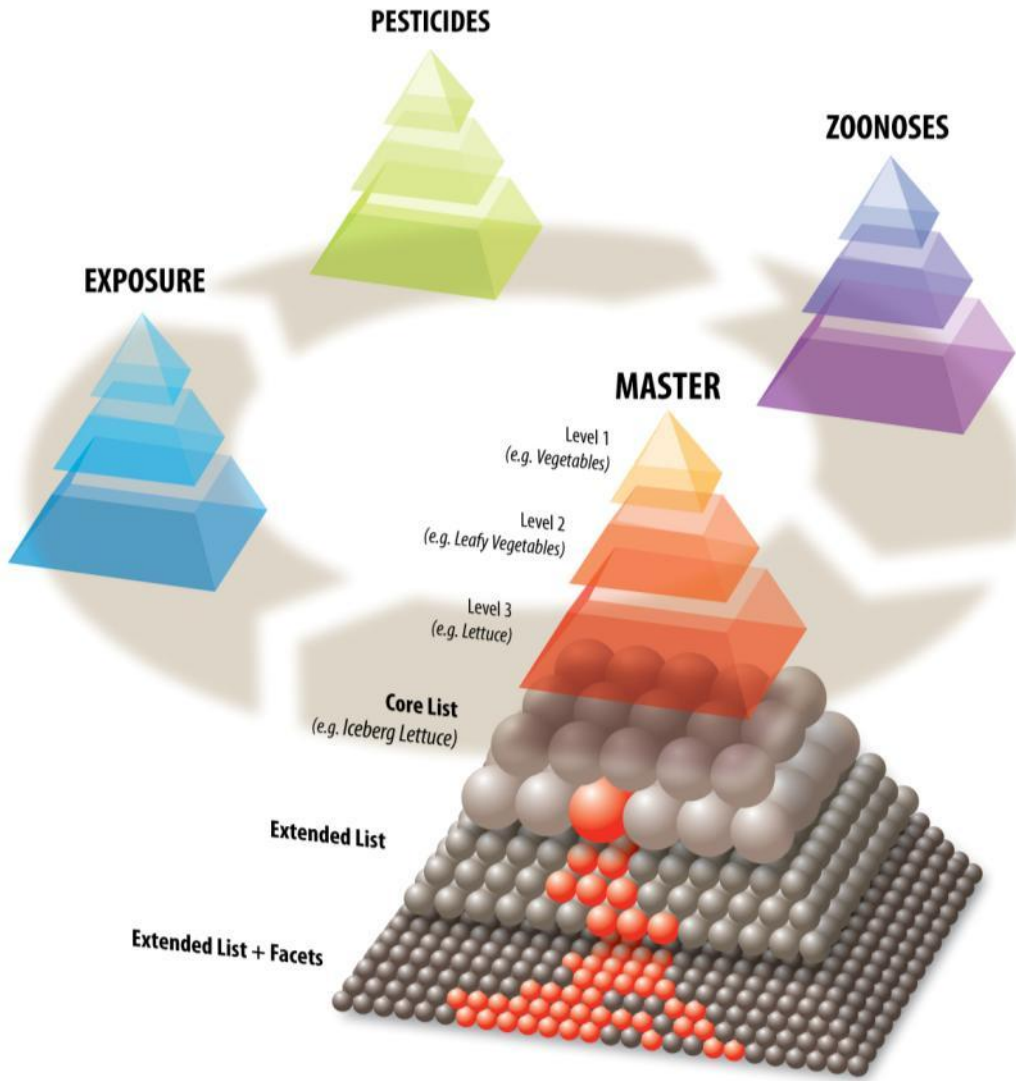
A második szint 160 címszóból áll
„Gyermek-szülő” kapcsolat

International Agency for Research on Cancer
Centre International de Recherche sur le Cancer

LanguaL

- an international framework for food description!

Az előadás áttekintése:

Az EFSA adatokat gyűjt. Miért?

Melyek a legfőbb adatgyűjtések?

Milyen az adatgyűjtési folyamat?

Hogyan kommunikálnak egymással a különböző adatbázisok

Szóval, mit és mennyit veszünk be az étellel együtt?

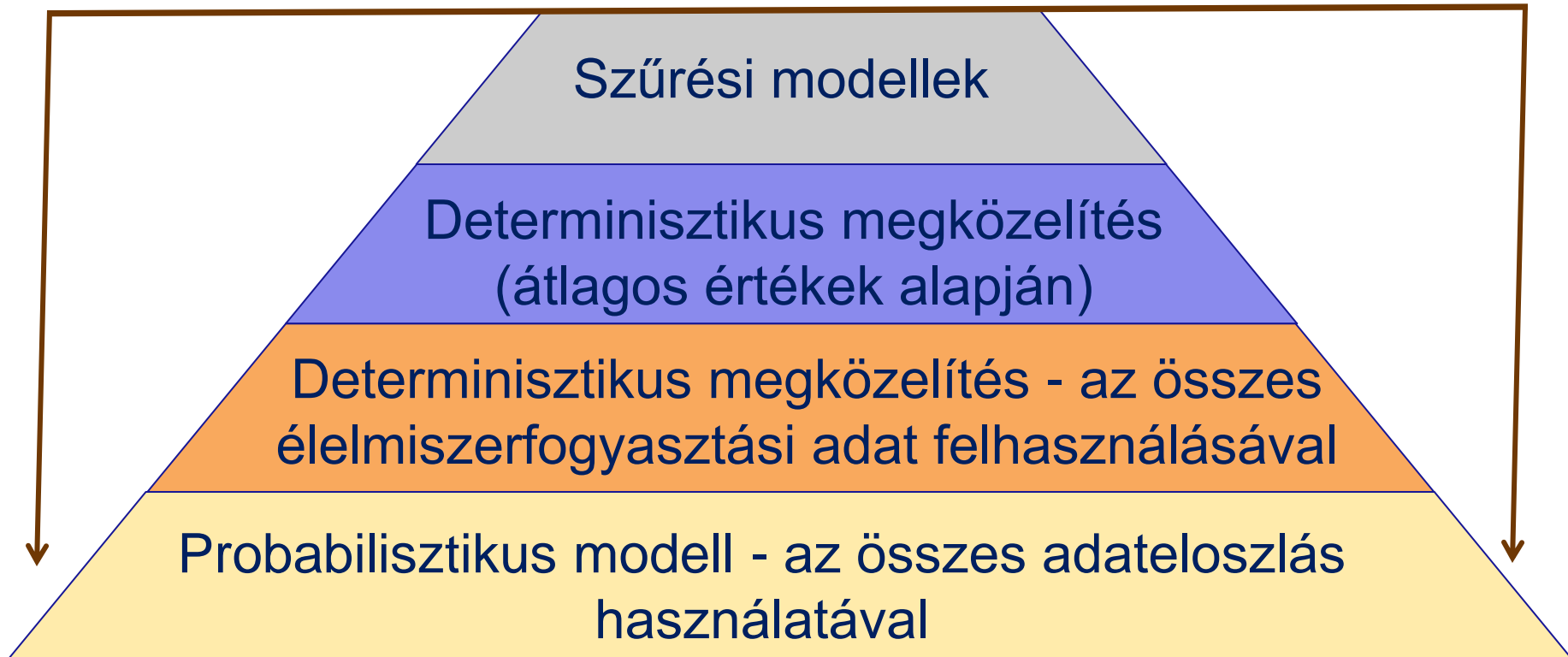
Étrendi expozíció értékelése

Pontosabb

Bonyolultabb

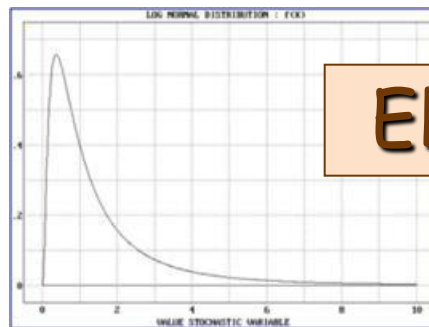
- Medián
- Átlag expozíció
- 95^{ös} percentilis expozíció

Szembeállítva az

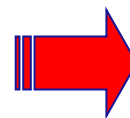
- **ADI -val** (elfogadható napi bevitel)
- **TDI -val** (megengedhető napi bevitel)
- **MoE -vel** (expozíció határértéke)

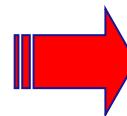
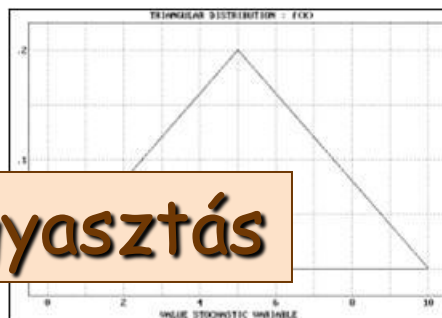
Probabilisztikus megközelítés

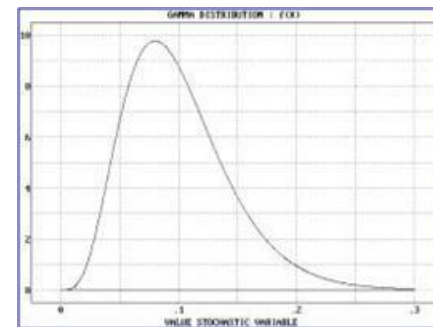
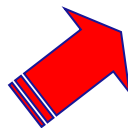
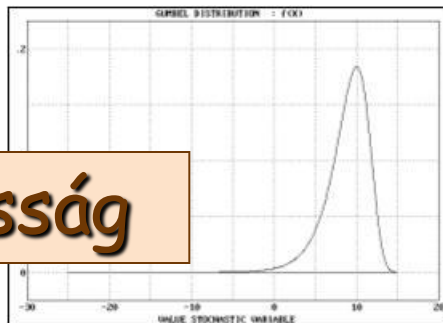
Előfordulás

Élelmiszerfogyasztás

Időszakosság

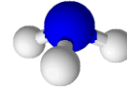
Az expozíció valószínűség eloszlása

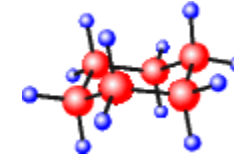
Az előadás áttekintése:
összefoglalás

A vegyi szennyezőanyagok adatgyűjtésének a fejlődése

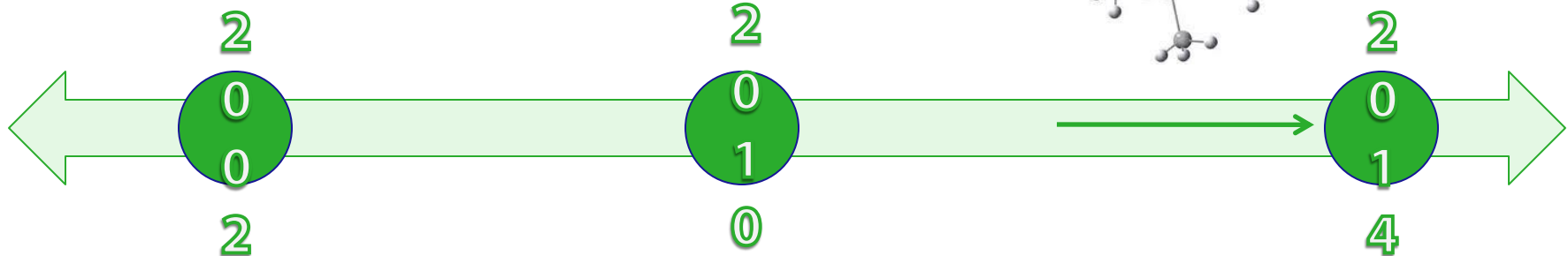
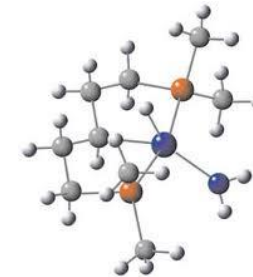
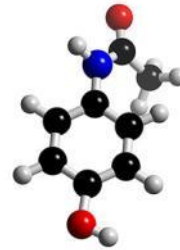
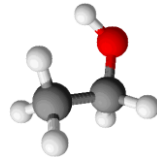
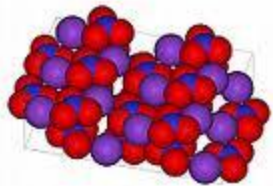
Alkalmi adatgyűjtés
Nem tervezett
Nem szabványos

Éves szisztematikus adatgyűjtés
Tervezett
Szabványos katalógusok

Teljes Étrendi Vizsgálat (TDS)
Igények szerinti megközelítés
összehangolt megközelítés

- Pontos termékleírás
- A termék eredete
  - Évszak
  - Feldolgozás
- Mintavételi körülmények
- Analitikai módszer
- ...

Adatgyűjtések összehangolása

Az élelmiszerfogyasztás adatgyűjtésének a fejlődése

Tömörített adatbázis

Nem részletezett kategóriák, gyerekek nélkül, nem szabványos étel gyakorisági kérdőív (ÉGYK) nélkül

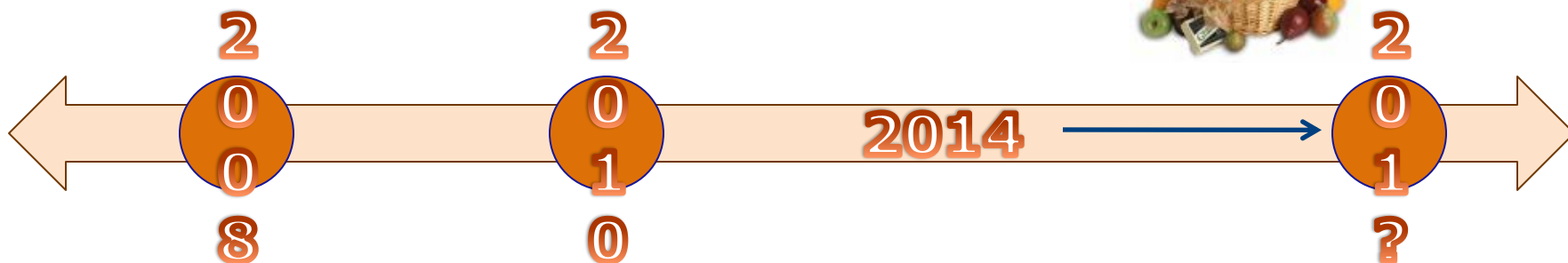
Részletes adatbázis

Részletezett kategóriák, részben tartalmaz gyermekekről szóló adatokat is, nem szabványos, ÉGYK nélkül

EU Menu

Részletezett kategóriák, gyermekekről szóló adatokat tartalmaz, szabványos, ÉGYK

- **Felmérési módszer**
- **Célcsoport kiválasztása**
- **Nagyfogyasztók**
- **Veszélyeztetett népcsoportok**
- **Területek közti különbségek**
- **Hiányos adatok**
- ...

A felmérés módszereinek összehangolása

Az élelmiszercsoportosítás fejlődése

TÖMÖRÍTETT

15 nem részletezett kategória és 13 al-kategória
Ad hoc EB kérdések

2

0
0

6

FOODEX 1

Négy szintes hierarchikus rendszer
Az EU rendeleteket figyelembe veszi

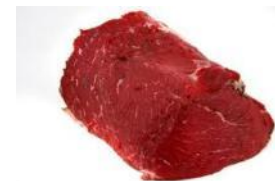
2

0
0

9

FOODEX 2

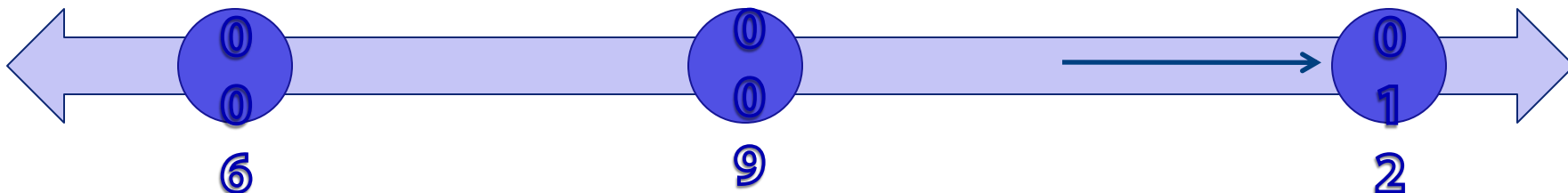
Harmonizált hierarchikus rendszer, alaplista kiegészítő leírásokkal

2

0
1

2

Követelmények az élelmiszercsoportosításra vonatkozóan

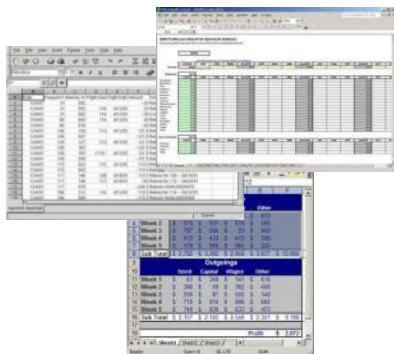
- Közös alapot biztosítani
- Különböző rendszereket összekötni
- Élelmiszer szótár
- Facets (a szempontok szerint csoportosított tulajdonságok) több részletet adnak meg
- ...

Az élelmiszercsoportosítás összehangolása

Az adatgyűjtés fejlődése

STRUKTURÁLATLAN

Excel táblázatok
Nem szabványos leírások
Kézi benyújtás

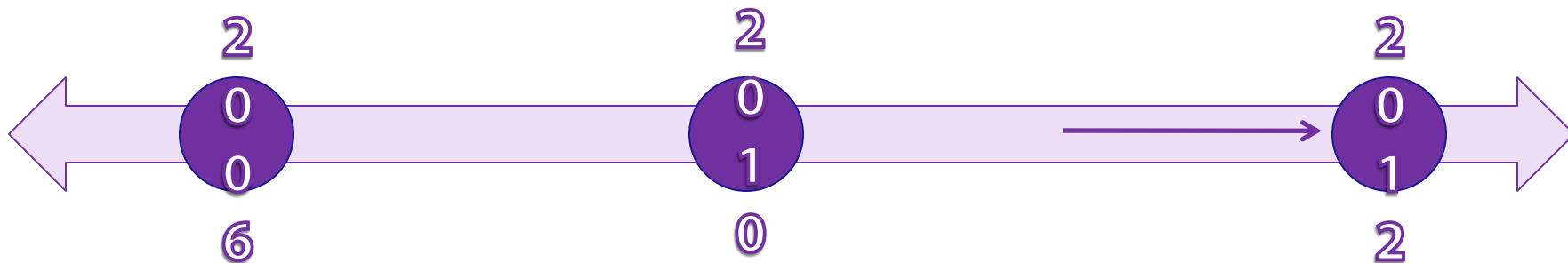
RÉSZBEN STRUKTURÁLT

Strukturált xml-fail
Szabványos leírások
Kézi benyújtás

TELJESEN STRUKTURÁLT

Strukturált xml-fail
Szabványos leírások
Automatizált benyújtás

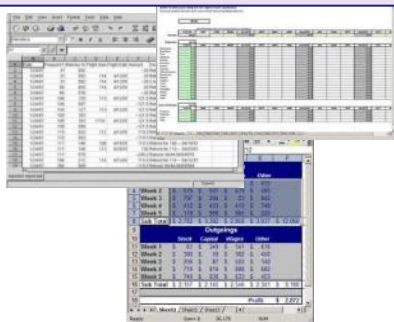
- Szabványos terminológia
- Összehangolt protokollok
- Részletes adatstruktúra
- Adatbázis-adatbázis kommunikáció
- Kiképzés

Adatátvitel összehangolása

Az expozícióértékelés fejlődése

FELTÉTELEZÉSEK

Étrendi modellek
Szennyezőanyagok
előfordulásának becsült
értéke
Szűrési eszköz

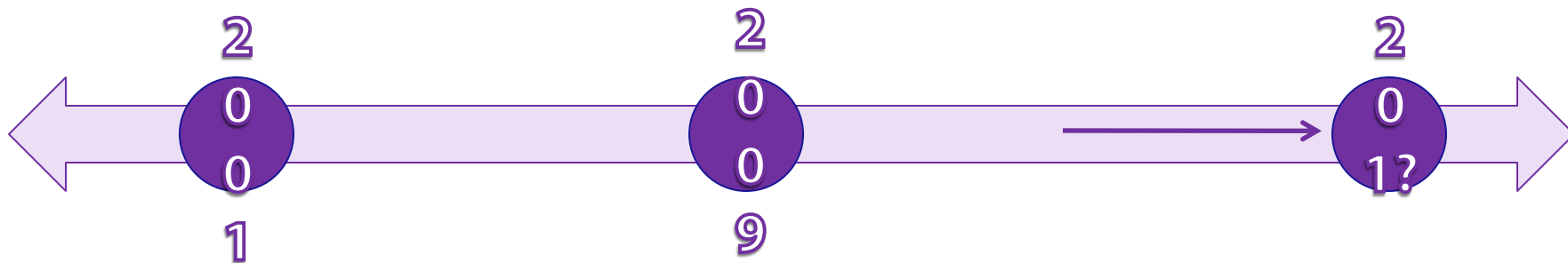
DETERMINISZTIKUS

Élelmiszerfogyasztás eloszlása
Átlagos előfordulási értékek
Mindenki vagy csak fogyasztók

PROBABILISZTIKUS

Az összes adateloszlás
használatával
Bizonytalanság-értékelés
Szokásos bevétel

- **Reprezentatív adatok**
- **Pontos meta-adat leírás**
- **Határérték alatti adatok kezelése**
- **Alapfeltevések**
- **A modellek megtervezése**
- **Determinisztikus kontra probabilisztikus**

Az expozíció szabványosítása

- **A pontos értékelés pontos adatokat igényel**
- **Az óvatos becslés a gyenge adatok következménye**

Köszönöm megtisztelő figyelmüket !

Thank you!

Kérdések:

Francesco Vernazza

francesco.vernazza@efsa.europa.eu

Az összehangolt adatátvitel módszerei

Adatkérés

Strukturálatlan fájlok

Megfelelő adatok

Részben strukturált fájlok

Részletes élelmiszerleírás

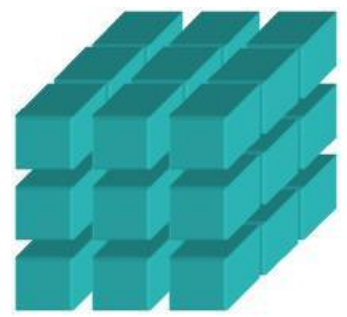
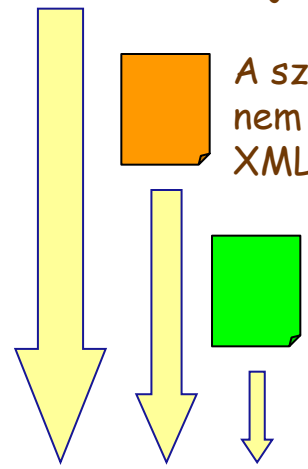

Teljes mértékben kompatibilis fájlok

A szótáraknak nem megfelelő Excel fájl

A szótáraknak nem megfelelő XML fájl

Szótáraknak megfelelő XML fájl

Adattárház

Adatok feldolgozása